

Professor de Filosofia Política a la Universitat de Harvard.
Membre de la Comissió de Bioètica del president dels Estats Units.

Michael J. Sandel

Contra la perfecció*

Sobre els fills a la carta, els atletes bionics i l'enginyeria genètica

Els grans avenços en genètica se'ns presenten alhora com una promesa i un conflicte. La promesa és que aviat serem capaços de tractar i prevenir una gran quantitat de malalties debilitants. El conflicte és que aquest nou coneixement genètic també ens pot permetre manipular la nostra pròpia naturalesa, és a dir, millorar els nostres músculs, la nostra memòria i els nostres estats d'ànim, escollir el sexe, l'estatura i altres característiques genètiques dels nostres fills, i convertir-nos en «més que bons». Quan la ciència avança més ràpidament que la comprensió moral, com passa avui, homes i dones fan tot el possible per expressar el seu malestar. En les societats liberals primer intenten intervenir en el llenguatge de l'autonomia, la justícia i els drets individuals, però aquesta part del nostre lèxic moral no està preparada per donar resposta a les preguntes més difícils que planteja l'enginyeria genètica. La revolució genòmica ha provocat una mena de vertigen moral.

El naixement de la Dolly, l'ovella clonada, el 1997, va desencadenar una onada de preocupació sobre la possibilitat de clonar éssers humans. El cert és que hi ha raons mèdiques per estar preocupats, i la majoria de científics coincideixen que clonar no és segur, ja que pot desembocar en una progenitura amb anormalitats severes. (La Dolly va morir prematurament fa ben poc.) Però imaginem-nos que la tecnologia millorés fins al punt que els clons

* Article publicat a la revista *The Atlantic*.

Contra la perfecció

no patissin més riscos que els fills concebuts de manera natural. Ens podríem seguir oposant a la clonació humana? El nostre escepticisme s'hauria de basar en la moralitat i també en la medicina? Què hi ha de dolent, exactament, en el fet de crear un bessó genètic d'un pare o d'un germà gran mort tràgicament –o d'un científic admirat, d'un gran esportista o d'un famós?

N'hi ha que diuen que la clonació no és correcta perquè viola el dret d'autonomia, perquè en triar la configuració genètica d'un fill abans d'hora, els pares li neguen el dret a un futur obert. Podríem utilitzar un argument semblant per oposar-nos a qualsevol altra forma de bioenginyeria que permeti als pares seleccionar o rebutjar característiques genètiques. D'acord amb això, millorar genèticament el talent musical o la capacitat atlètica d'un fill el predisposaria cap a certes tries específiques, de manera que els nens dissenyats mai no serien lliures del tot.

A primera vista, l'argument de l'autonomia sembla englobar tot el que genera malestar de la clonació humana i d'altres formes d'enginyeria ge-

Com la cirurgia estètica, la millora genètica utilitza mitjans mèdics per a finalitats que no són mèdiques –finalitats no relacionades amb curar o prevenir malalties o reparar lesions–, però a diferència de la cirurgia estètica, la millora genètica va més enllà de la pell.

nètica. Ara bé, no resulta convincent per dos motius. En primer lloc, parteix de l'assumpció equivocada que els fills són lliures a l'hora de triar les seves característiques, però la veritat és que cap de nosaltres no ha triat la seva herència genètica. L'alternativa a un fill clonat o millorat genèticament no és un fill amb un futur que no està limitat per certes capacitats, sinó un fill amb un futur que depèn de la loteria genètica.

En segon lloc, tot i que l'argument de l'autonomia explica algunes de les nostres pors quant als fills a la carta, no pot explicar els nostres dubtes morals sobre les persones que busquen solucions o millores genètiques per a si mateixes. La teràpia de gens en cèl·lules somàtiques (és a dir, les que no són reproductives), com les cèl·lules dels músculs o del cervell, repara o substitueix gens defectuosos. El dilema moral apareix quan hi ha persones que no utilitzen aquesta teràpia per curar una malaltia sinó per anar més enllà de la salut, per millorar les seves capacitats físiques o cognitives, per situar-se per sobre de la norma.

Com la cirurgia estètica, la millora genètica utilitza mitjans mèdics per a finalitats que no són mèdiques –finalitats no relacionades amb cu-

rar o prevenir malalties o reparar lesions-, però a diferència de la cirurgia estètica, la millora genètica va més enllà de la pell. Ens mostrem ambivalents quant a la cirurgia o les injeccions de Botox per a barbetes caigudes i fronts arrugats, i encara ens sentim més incòmodes quan es tracta d'utilitzar l'enginyeria genètica per aconseguir cossos més forts, memòries més àgils, més intel·ligència i més bon humor. La pregunta és si tenim dret a sentir-nos incòmodes, i en cas afirmatiu, sobre quina base.

Per tal d'endinsar-nos en l'ètica de la millora genètica, ens hem de formular preguntes que en general sempre s'han mantingut al marge -preguntes sobre l'estatus moral de la naturalesa i sobre la postura correcta dels éssers humans envers el món. Tenint en compte que aquestes preguntes s'acosten a l'àmbit de la teologia, els filòsofs moderns i els teòrics polítics han tendit a distanciar-se'n, però avui dia els nous avenços en biotecnologia fan que ja no les puguem evitar. Per veure fins a quin punt és així, agafem quatre exemples que ja tenim a l'horitzó: l'enfortiment muscular, la potenciació de la memòria, el tractament amb l'hormona del creixement i les tecnologies reproductives que permeten als pares escollir el sexe i algunes característiques genètiques dels seus fills. En tots aquests casos, el que va començar com un intent per tractar una malaltia o prevenir un trastorn genètic, ara es perfila com una eina de millora a disposició del consumidor.

Els músculs. Tothom estaria encantat que hi hagués una teràpia genètica que alleugés la distròfia muscular i que aturés la pèrdua muscular debilitant que apareix inevitablement amb l'edat. Però què passaria si la mateixa teràpia s'utilitzés per millorar la capacitat atlètica? Uns investigadors han desenvolupat un gen sintètic que, injectant cèl·lules de ratolins als músculs, evita i fins i tot fa revertir la deterioració muscular natural. Aquest gen no tan sols repara els músculs cansats o lesionats, sinó que també enforteix els músculs sans, de manera que representa una bona notícia per a l'aplicació humana. El director de la investigació, H. Lee Sweeney, de la Universitat de Pennsilvània, espera que aquest descobriment permeti curar la immobilitat que afligeix les persones grans. Ara bé, aquests ratolins amb una gran massa muscular ja han atret l'atenció d'atletes que volen arribar a l'alta competició. Tot i que la teràpia encara no s'ha aprovat per a l'ús humà, la possibilitat de tenir aixecadors de peses,

Contra la perfecció

batedors capaços de fer quadrangulars, rereínies i esprintadors millorats genèticament és fàcil d'imaginar. El consum generalitzat d'anabolitzants i d'altres substàncies per millorar els resultats en el món de l'esport professional fa pensar que hi haurà molts atletes disposats a fer ús de la millora genètica.

Imaginem que la teràpia genètica d'enfortiment muscular, a diferència dels anabolitzants, resultés ser segura –o com a mínim no més perillosa que un règim rigorós d'entrenament de peses. Hi hauria motius per prohibir-ne l'ús en l'esport? Ens produeix un cert malestar la idea de veure atletes genèticament perfeccionats aixecant vehicles utilitaris espor-

Des de la postura de la justícia, les diferències fruit de la millora genètica no serien pitjors que les naturals, sempre que fossin segures i estiguessin a disposició de tothom. Així doncs, si ens oposem a la millora genètica en els esports, ha de ser per raons que no tinguin a veure amb la justícia.

tius, fent quadrangulars de dos-cents metres o corrent un quilòmetre i mig en tres minuts. Però què és exactament el que ens incomoda? És tan sols que ens sembla massa estrany presenciar aquest tipus d'espectacles sobrehumans? O el nostre malestar té a veure amb alguna cosa de tipus ètic?

Es pot argüir que un atleta millorat genèticament, així com un atleta que pren anabolitzants, tindria un avantatge injust sobre els seus competidors no millorats. Tanmateix, l'argument de la justícia té un defecte insalvable, i és que sempre hi ha hagut atletes més ben dotats genèticament que d'altres i no pensem que això atempti contra la justícia dels esports de competició. Des de la postura de la justícia, les diferències fruit de la millora genètica no serien pitjors que les naturals, sempre que fossin segures i estiguessin a disposició de tothom. Així doncs, si ens oposem a la millora genètica en els esports, ha de ser per raons que no tinguin a veure amb la justícia.

La memòria. La millora genètica és possible tant per al cervell com per al físic. A mitjan anys noranta, alguns científics van intentar manipular un gen relacionat amb la memòria en les mosques de la fruita, tot creant mosques amb memòria fotogràfica. Més recentment, alguns investigadors van crear ratolins intel·ligents tot inserint còpies extres d'un gen relacionat amb la memòria en embrions de ratolins. Es va demostrar que els ratolins modificats genèticament aprenien amb més rapidesa i recorda-

ven les coses durant més temps que els ratolins normals. Alhora, com que les còpies extremes es van programar per mantenir-se actives fins a l'edat adulta, les millores van passar a la progenitura.

Tot i que la memòria humana és més complicada, hi ha empreses de biotecnologia, com Memory Pharmaceuticals, que estan a la caça de substàncies que millorin la memòria o de «milloradors cognitius» per als humans. Òbviament, el mercat per a aquest tipus de substància el formen les persones que pateixen Alzheimer o altres trastorns greus de la memòria. Les empreses, però, també tenen en vista un mercat més gran: els vuitanta-un milions de nord-americans de més de cinquanta anys que comencen a experimentar la pèrdua de memòria natural de l'edat. Descobrir una substància que pogués revertir la pèrdua de memòria seria una mina per a la indústria farmacèutica, una mena de Viagra per al cervell. Aquest ús desdibuixaria la frontera entre la medicina i la millora genètica, ja que, a diferència d'un tractament per a l'Alzheimer, no curaria cap trastorn, però en la mesura que pogués restaurar antigues capacitats de la persona, tindria funcions de medicina. A la vegada, podria tenir usos purament no mèdics i servir, per exemple, per a un advocat que volgués memoritzar dades per a un judici o per a un executiu que volgués aprendre mandarí just abans de marxar a Xangai.

Algunes de les persones que es mostren preocupades per l'ètica de la millora cognitiva assenyalen el risc que es creïn dues classes d'éssers humans: els que tinguin accés a les tecnologies i els que s'hagin de conformar amb les seves capacitats naturals. Si les millores es poguessin passar a les generacions futures, les dues classes es podrien convertir en dues subespècies –la millorada i la natural. Ara bé, la preocupació per l'accessibilitat no té en compte l'estatus moral de la millora genètica. ¿Aquest escenari ens resulta incòmode perquè als pobres no millorats se'ls negarien els beneficis de la bioenginyeria, o perquè els influents millorats es deshumanitzarien? Amb la memòria passa el mateix que amb els músculs: la pregunta fonamental no és com garantir un accés igualitari a la millora genètica, sinó si hauríem d'aspirar-hi.

L'estatura. Avui dia els pediatres s'han d'enfrontar a l'ètica de la millora quan es troben davant de pares que volen que els seus fills siguin més alts. D'ençà dels anys vuitanta l'ús de l'hormona del creixement humà s'a-

Contra la perfecció

Avui dia els pediatres s'han d'enfrontar a l'ètica de la millora quan es troben davant de pares que volen que els seus fills siguin més alts.

prova per als nens i nenes que pateixen una deficiència hormonal que els fa ser molt més baixos que la mitjana. Però el tractament també fa augmentar l'estatura dels que són sans, i alguns pares que no estan satisfets amb l'estatura dels seus fills (generalment nens) pregunten per què s'ha de diferenciar entre els que són baixos per una deficiència hormonal i els que ho són per herència dels pares. Sigui quina sigui la causa, les conseqüències socials són les mateixes.

Davant aquesta situació, alguns metges van començar a receptar tractaments hormonals a nens i nenes que eren baixos però que no tenien cap problema mèdic. L'any 1996 aquest ús «no autoritzat» representava el 40% dels tractaments amb hormona del creixement humà. Tot i que és legal receptar substàncies per a finalitats no aprovades per l'Organisme per al Control d'Aliments i Medicaments (FDA), les empreses farmacèutiques no poden promoure'n l'ús. Amb l'objectiu d'ampliar el seu mercat, fa poc Eli Lilly & Co. va convèncer l'FDA perquè aprovés l'ús de l'hormona del creixement humà en nens i nenes sans que es preveia que d'adults tindrien una estatura situada en el percentil u –per sota dels 160 cm per als nens i dels 150 cm per a les nenes. Aquesta concessió suscita una gran pregunta sobre l'ètica de la millora genètica, ja que si els tractaments hormonals no s'han de limitar a persones amb deficiències hormonals, per què haurien d'estar només a l'abast dels nens i nenes molt baixos? Per què no haurien de poder rebre tractament tots els nens i nenes més baixos que la mitjana? I què passaria amb els nens d'estatura mitjana que volguessin ser més alts per jugar a bàsquet?

N'hi ha que s'oposen a la millora de l'estatura amb l'argument que és contraproduent, ja que a mesura que els uns es fan més alts, els altres passen a ser baixos amb relació a la norma. Excepte a Lake Wobegon,¹ no tots els nens i nenes poden estar per sobre de la mitjana. A mesura que els no millorats comencin a sentir-se baixos, també buscaran tractament i això

1. Lake Wobegon és una ciutat fictícia de l'estat de Minnesota, als EUA, on «totes les dones són fortes, tots els homes són guapos i tots els nens i nenes estan per sobre de la mitjana». És una ficció que s'ha utilitzat per descriure la tendència humana real i dominant a sobrevalorar els assoliments propis i les capacitats amb relació als altres. [N. de la T.]

provocarà una carrera d'hormones que deixi tothom en una situació pitjor, sobretot els que no s'hagin pogut pagar el camí cap a ser alts.

Tanmateix, l'argument de la carrera no és prou contundent, perquè, igual que l'argument de la justícia contra els músculs i la memòria millorada genèticament, no fa referència a les actituds i les predisposicions que porten cap a la millora. Si realment només ens preocupés la injustícia d'afegir als problemes dels pobres el de ser baixos, podríem resoldre-ho subvencionant públicament les millores d'estatura. Pel que fa a la pèrdua d'estatura relativa de què serien víctimes els innocents, podríem compensar-los creant impostos per als que se sotmetessin a tractaments per ser més alts. La pregunta real és si volem viure en una societat on els pares se senten obligats a gastar una fortuna perquè fills perfectament sans creixin uns quants centímetres més.

Escollir el sexe. Probablement l'ús no mèdic més inevitable de la bioenginyeria és la tria de sexe, perquè durant segles els pares han intentat triar el sexe dels seus fills. Avui, la biotecnologia fa possible el que la medicina popular mai no ha aconseguit.

Hi ha una tècnica per escollir el sexe que va aparèixer amb els tests prenatals en què s'utilitzava amniocentesi i ultrasons. Aquestes tecnologies mèdiques es van desenvolupar per detectar malformacions genètiques com l'espina bífida i la síndrome de Down, però també poden revelar el sexe del fetus i, per tant, donen l'opció d'avortar si el fetus no és del sexe desitjat. Fins i tot entre els que es posicionen a favor de l'avortament, n'hi ha molt pocs que defensin avortar només perquè no es vol una nena, per exemple. Tot i això, en societats tradicionals amb una preferència cultural molt forta pels nens, aquesta pràctica està molt estesa.

Malgrat tot, escollir el sexe no ha d'implacar avortar. En aquest sentit, les parelles que se sotmeten a la fecundació in vitro (FIV) poden escollir el sexe del seu fill abans que l'òvul fertilitzat s'implanti a la matriu. Hi ha un mètode que utilitza el diagnòstic genètic preimplantatori (DGP), un procediment desenvolupat per detectar els trastorns genètics. Es fertilitzen diversos òvuls en una càpsula de Petri i se'ls fa créixer fins a l'estadi octocel·lular (al voltant de tres dies); aleshores s'analitzen els embrions per determinar-ne el sexe. Els que són del sexe desitjat s'implanten, i la resta es descarten. Encara que hi hagi poques parelles disposades a assu-

Contra la perfecció

mir les dificultats i el cost de la FIV només per escollir el sexe del seu fill, el cribratge d'embrions és un mitjà molt fiable per fer-ho. I a mesura que el nostre coneixement genètic augmenti, és possible que puguem utilitzar el DGP per eliminar els embrions que portin gens no desitjats, com els que s'associen a l'obesitat, l'estatura i el color de la pell. La pel·lícula de ficció *Gattaca* mostra un futur en què és totalment natural que els pares seleccionin embrions en funció del sexe, l'estatura, la immunitat a les malalties i fins i tot el quocient intel·lectual (QI). És cert que hi ha alguna cosa d'aquest escenari que ens incomoda, però no és fàcil identificar què és el que no funciona en aquesta selecció d'embrions per triar el sexe dels nostres fills.

Hi ha una línia d'objecció que utilitza arguments semblants als del debat sobre l'avortament –els que creuen que un embrió és una persona s'oposen a la selecció d'embrions per la mateixa raó per la qual s'oposen a l'avortament. Si considerem que un embrió octocel·lular que creix en una càpsula de Petri és equivalent a un ésser humà totalment desenvolupat, descartar-lo no és pas millor que avortar, i ambdues pràctiques són equivalents a l'infanticidi. Sigui com sigui, l'argument «pro-vida» no es refereix específicament a la tria de sexe.

La tecnologia més moderna planteja la qüestió de la tria de sexe, tot i que aquesta queda eclipsada pel debat sobre l'estatus moral dels embrions. El Genetics & IVF Institute, una clínica de fertilitat amb ànim de lucre de Fairfax (Virgínia), ofereix una tècnica de selecció d'espermatozoides que permet decidir el sexe del fill abans de concebre'l. Els espermatozoides portadors del cromosoma X, que produeix nenes, porten més ADN que els espermatozoides portadors del cromosoma Y, que produeix nens, i hi ha un instrument conegut com *citòmetre* que els pot separar. El procediment s'anomena MicroSort i té un índex d'èxit molt alt.

L'oposició a la tria del sexe a partir de la selecció d'espermatozoides s'ha de basar en motius que vagin més enllà del debat sobre l'estatus moral dels embrions. Un d'ells és que la tria de sexe és un instrument de discriminació sexual –típicament envers les nenes, tal com il·lustren les esgarrifoses xifres de l'Índia i la Xina. N'hi ha que afirmen que les societats que arribin a una quantitat substancialment més gran d'homes que de dones seran menys estables, més violentes i més proclius al crim o a la

guerra. Aquests temors són legítims, però l'empresa de selecció d'espermatozoides els rebut amb una postura molt intel·ligent, ja que només ofereix la tècnica MicroSort a les parelles que volen triar el sexe dels seus fills per qüestions d'«equilibri familiar» –les que tenen més fills nens triaran una nena, i a l'inrevés–, però els clients no utilitzen la tecnologia per tenir fills del mateix sexe o per escollir el sexe del seu primer fill. (Fins ara, la majoria de clients de MicroSort han triat nenes.) Tenint en compte aquestes restriccions, ¿queda algun argument basat en l'ètica que ens pugui fer dubtar?

El cas de MicroSort ens permet veure amb claredat les objeccions morals que es mantindrien si les tecnologies de millora de la musculatura, la memòria i l'estatura fossin segures i estiguessin a l'abast de tothom.

En general, es diu que la millora genètica té efectes negatius per a la humanitat perquè posa en perill la nostra capacitat d'actuar amb llibertat, de tenir èxit a partir dels nostres esforços i de considerar-nos responsables –fet digne d'elogi o de retret– de les coses que fem i de la manera com som. Una cosa és que un batedor faci setanta quadrangulars com a resultat d'un entrenament i una disciplina estrictes, i una altra cosa –de menys valor– és que els faci amb l'ajut d'anabolitzants o de músculs millorats genèticament. És evident que tant l'esforç com la millora genètica és una qüestió de grau, però com més paper té la millora genètica, menys admiració sentim –o, més ben dit, ens deixa d'admirar el jugador i ens admira el farmacèutic. Això posa de manifest que la nostra resposta moral a la millora genètica és una reacció al fet que la persona cada vegada tingui menys capacitat personal i que prevalgui el resultat.

Tot i que caldria dir molt més en favor d'aquest argument, no considero que el problema principal de la millora i l'enginyeria genètica sigui que tenen un efecte negatiu en l'esforç i que erosionen la capacitat humana. El perill més profund és que representen un tipus d'hipercapacitat –l'aspiració de Prometeu de refer la naturalesa, incloent-hi la humana, per posar-la al servei dels nostres propòsits i satisfer els nostres desitjos. El problema no és canviar la mecànica, sinó voler controlar tot el procés. I aquest control oblida i fins i tot destrueix la im-

La nostra resposta moral a la millora genètica és una reacció al fet que la persona cada vegada tingui menys capacitat personal i que prevalgui el resultat.

Contra la perfecció

portància del caràcter de do natural tant de les capacitats com dels resultats humans.

Reconèixer el caràcter de do natural de la vida és reconèixer que el nostre talent i les nostres capacitats no són fruit només de la nostra acció, malgrat els esforços que invertim a desenvolupar-los i exercitar-los. També és reconèixer que al món no tot està obert a tots els usos que desitgem o imaginem. Valorar la qualitat de do natural de la vida limita el projecte de Prometeu i condueix a una certa humilitat. Pot semblar una mena de sensibilitat religiosa, però té efectes que van molt més enllà de la religió.

És difícil explicar el que admirem de l'activitat i dels resultats humans sense recórrer a alguna versió d'aquesta idea. Agafem dos tipus d'atletes: valorem figures com Pete Rose, que no tenen dons naturals però que aconsegueixen, a partir de l'esforç, el patiment i la determinació, excel·lir en el seu esport, però també admirem jugadors com Joe DiMaggio, que mostren els seus dons naturals amb elegància i com si no els suposés cap esforç. Ara imaginem que ens assabentéssim que tots dos jugadors prenen substàncies per millorar els seus resultats. Quin dels dos casos ens decebria més? Quin aspecte de l'ideal atlètic –l'esforç o el do– ens doldria més desmitificar?

Alguns diran que l'esforç, perquè el problema d'aquestes substàncies és que proporcionen una drecera, un camí per guanyar sense esforçar-s'hi. Ara bé, en l'esport el que importa no és l'esforç sinó l'excel·lència. I

Els dons naturals, i l'admiració que desperten, incomoden els que creuen en la meritocràcia, perquè posen en dubte la convicció que l'elogi i la recompensa són només resultat de l'esforç.

l'excel·lència consisteix –almenys parcialment– a mostrar un talent i uns dons naturals que no tenen res a veure amb l'atleta que els posseeix. Aquest fet genera malestar en les societats democràtiques, perquè volem creure que l'èxit, tant en l'esport com en la vida, és quelcom que ens guanyem, no quelcom que heretem. Els dons naturals, i l'admiració que desperten, incomoden els que creuen en la meritocràcia, perquè posen en dubte la convicció que l'elogi i la recompensa són només resultat de l'esforç. Davant aquesta realitat incòmoda, magnifiquem el significat moral de l'esforç i menystenim el talent.

Aquesta distorsió s'observa amb claredat, per exemple, en la cobertura televisiva dels Jocs Olímpics, que no se centra en els resultats dels atletes sinó en les històries colpidores de les dificultats que han hagut de

superar i de la lluita que han hagut de realitzar per triomfar malgrat lesions, infàncies difícils o turbulències polítiques als seus països d'origen.

Tanmateix, l'esforç no ho és tot. Ningú no creu que un jugador de bàsquet mediocre que treballi i entreni més que Michael Jordan –si és possible– mereixi més elogis o un millor contracte que ell. El problema real amb els atletes modificats genèticament és que corrompen la competició atlètica en tant que activitat humana que enalteix el treball i el talent natural. Des d'aquest punt de vista, la millora genètica es pot veure com l'expressió última de l'ètica de l'esforç i la voluntat –una mena d'esforç d'alta tecnologia. L'ètica de la voluntat i els poders biotecnològics que ara inclou van en contra de la reclamació del do natural.

L'ètica del do natural, assetjada en l'esport, es manté en la pràctica de ser pares, tot i que sembla que també en aquest àmbit la bioenginyeria i la millora genètica l'acabaran desplaçant. Valorar els fills com un do és acceptar-los tal com són, no considerar-los objectes dissenyats per nosaltres, productes fets al nostre gust o instruments per a la nostra ambició. L'amor paternal no depèn del talent i els atributs dels fills. Escollim els amics i les parelles –almenys parcialment– en funció de les qualitats que ens semblen atractives, però no escollim els fills. Les seves qualitats són impredecibles, i ni tan sols els pares més conscienciosos són totalment responsables del tipus de fills que tenen. Aquest és el motiu pel qual la paternitat i la maternitat ensenyen, més que qualsevol altra relació humana, el que el teòleg William F. May anomena l'«obertura a l'inesperat».

La gran frase de May ens ajuda a veure que l'objecció moral més profunda a la millora genètica no rau tant en la perfecció a què aspira sinó en la disposició humana que expressa i promou. El problema no és que els pares usurpin l'autonomia de la criatura que dissenyen. El problema rau en l'orgull excessiu dels pares dissenyadors, en la seva intenció de controlar el misteri del naixement. Encara que aquesta disposició no converteixi els pares en uns tirans envers els seus fills, sí que desdibuixa la relació entre pares i fills, i desproveeix els pares de la humilitat i la compassió humana que l'obertura a l'inesperat ajuda a cultivar.

El problema no és que els pares usurpin l'autonomia de la criatura que dissenyen. El problema rau en l'orgull excessiu dels pares dissenyadors, en la seva intenció de controlar el misteri del naixement.

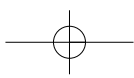
Contra la perfecció

Valorar els fills com a dons o benediccions no és, en absolut, mostrar-se passiu davant la malaltia o els trastorns. La intervenció mèdica per curar o prevenir malalties o per millorar la mala salut no profana la naturalesa sinó que la venera. Curar la malaltia no invalida les capacitats naturals dels fills sinó que permet que floreixin.

El fet de considerar la vida com un do no significa que els pares hagin de renunciar a donar forma i a dirigir el desenvolupament dels seus fills. De la mateixa manera que els atletes i els artistes tenen l'obligació de cultivar el seu talent, els pares tenen l'obligació de cultivar els seus fills, d'ajudar-los a descobrir i desenvolupar el seu talent i els seus dons. Tal com subratlla May, els pares donen als fills dos tipus d'amor: amor acceptador i amor transformador. L'amor acceptador afirma l'ésser del fill, mentre que l'amor transformador en busca el benestar, i cada un corregeix els excessos de l'altre. Com escriu May: «L'amor esdevé massa quietista si es redueix a la mera acceptació del fill tal com és». Els pares tenen el deure de treballar per a l'excel·lència dels seus fills.

Actualment, però, hi ha pares massa ambiciosos que són propensos a deixar-se portar per l'amor transformador, promovent i exigint als seus fills tota mena d'èxits i buscant la perfecció. «Als pares els resulta difícil mantenir un equilibri entre les dues parts de l'amor», apunta May. «L'amor acceptador sense l'amor transformador es va convertint en indulgència i finalment esdevé abandó. L'amor transformador sense l'amor acceptador assetja i finalment rebutja». May considera que aquests impulsos competitius es produeixen en paral·lel amb la ciència moderna, que, també, ens demana que observem el món, l'estudiem i l'assaborim, i que el modelem, el transformem i el perfeccionem.

L'obligació de modelar els nostres fills, de cultivar-los i millorar-los, complica el posicionament contra la perfecció. En general, admirem els pares que busquen el millor per als seus fills, que no escatimen cap esforç per aconseguir que triomfin i siguin feliços. N'hi ha que donen avantatges als seus fills matriculant-los a escoles cares, contractant professors particulars, enviant-los a campaments esportius, apuntant-los a classes de piano, de ballet, de natació, a cursos de preparació per als exàmens d'accés a la universitat, etc. Si és permisible i fins i tot admirable que els pares ajudin els seus fills d'aquesta manera, per què no és igualment admirable

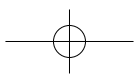
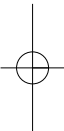
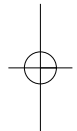
VIA⁰⁸ 12/2008 REVISTA DEL CENTRE D'ESTUDIS JORDI PUJOL

que els pares utilitzin totes les tecnologies genètiques al seu abast (sempre que siguin segures) per millorar la intel·ligència, l'habilitat musical o la capacitat atlètica dels seus fills?

Els defensors de la millora genètica l'encerten en la mesura que afirmen que modelar els fills a través de l'enginyeria genètica és similar en esperit a l'educació infantil extremadament dirigida i d'alta pressió que predomina actualment. Però aquesta similitud no justifica la millora genètica. Al contrari, subratlla l'existència d'un problema en la tendència actual a l'«hiperpatermalisme». Un exemple evident d'aquesta tendència són els pares obsessionats en l'esport que no deixen d'organitzar campionats per als seus fills, o l'actitud frenètica de pares autoritaris que volen modelar i dirigir les carreres acadèmiques dels seus fills.

A mesura que augmenta la pressió quant als resultats, també ho fa la necessitat d'ajudar els nens que tenen problemes per concentrar-se en el que fan. Aquest pot ser el motiu pel qual els diagnòstics de dèficit d'atenció i hiperactivitat han augmentat tan bruscament. Lawrence Diller, pediatra i autor de *Running on Ritalin* ('Funcionant amb Ritalina'), considera que hi ha entre un 5% i un 6% de nens nord-americans menors de divuit anys (un total d'entre quatre i cinc milions de nens) a qui se'ls recepta Ritalina, Adderall i altres estimulants –el tractament que es pot escollir per al TDHA (trastorn per dèficit d'atenció amb hiperactivitat). (Els estimulants contraresten la hiperactivitat facilitant la concentració i el manteniment de l'atenció.) El nombre de receptes de Ritalina a nens i adolescents s'ha triplicat en la darrera dècada, però no tots els usuaris pateixen trastorns d'atenció o hiperactivitat: els estudiants d'institut i d'universitat han vist que aquest tipus d'estimulants milloren la concentració de les persones amb índexs d'atenció normals, i n'hi ha que compren o demanen les substàncies als companys de classe per millorar els seus resultats als exàmens. Tenint en compte que els estimulants actuen tant amb finalitats mèdiques com no mèdiques, plantegen les mateixes qüestions morals que altres tecnologies de millora.

Els defensors de la millora genètica l'encerten en la mesura que afirmen que modelar els fills a través de l'enginyeria genètica és similar en esperit a l'educació infantil extremadament dirigida i d'alta pressió que predomina actualment. Però aquesta similitud no justifica la millora genètica.

Contra la perfecció

Per més que aquestes qüestions es resolguin, el debat revela la gran distància cultural que hem recorregut d'ençà del debat sobre la marihuana, l'LSD i altres substàncies de la generació passada. A diferència de les drogues dels seixanta i els setanta, la Ritalina i l'Adderall no s'utilitzen per fugir de la realitat sinó per introduir-s'hi amb determinació, i no per observar el món i entendre'l, sinó per modelar-lo i encaixar-hi. Abans se solia dir que l'ús de substàncies no mèdiques era «recreatiu», però avui dia el terme ja no és vàlid. Els anabolitzants i estimulants que entren en el debat sobre la millora genètica no són una font de diversió sinó una manera d'assolir l'acceptació, és a dir, una manera de respondre a una societat competitiva que ens exigeix millorar els nostres resultats i el nostre cos. Aquesta exigència de resultats i de perfecció fomenta l'impuls d'anar contra el que ens ha estat donat. És l'origen més profund del malestar moral quant a la millora genètica.

Hi ha persones que veuen una frontera molt definida entre la millora genètica i altres maneres de buscar la millora dels nostres fills i de nosaltres mateixos. En certa manera, la manipulació genètica es considera pitjor –més intrusiva, més sinistra– que altres maneres de millorar els resultats i d'aconseguir l'èxit. Però des d'un punt de vista moral, la diferència

L'«hiperpaternalisme» de l'actualitat representa un excés de control i de domini, nascut en l'ansietat, que oblida el sentit de la vida com a do natural. Això l'aproxima de manera exagerada i preocupant a l'eugenèsia.

és menys significativa del que sembla. La bioenginyeria ens dona motius per qüestionar l'educació infantil de baixa tecnologia i d'alta pressió que acceptem. L'«hiperpaternalisme» de l'actualitat representa un excés de control i de domini, nascut en l'ansietat, que oblida el sentit de la vida com a do natural. Això l'aproxima de manera exagerada i preocupant a l'eugenèsia.

El fantasma de l'eugenèsia plana en els debats actuals sobre l'enginyeria i la millora genètica. Els crítics de l'enginyeria genètica argüeixen que la clonació humana, la millora genètica i la cerca de gens de disseny no són més que una eugenèsia «privatitzada» o «de lliure mercat». Els defensors de la millora genètica repliquen que les seleccions genètiques fetes amb llibertat no són realment eugenèsia –com a mínim no en el sentit pejoratiu del terme. Segons ells, eliminar la coacció significa eliminar allò que fa que les polítiques eugèniques siguin repugnants.

Aclarir la qüestió de l'eugenèsia és una altra manera de lluitar contra l'ètica de la millora genètica. Els nazis van donar un mal nom a l'eugenèsia, però què té exactament de negatiu? L'eugenèsia antiga només era censurable perquè era coactiva? O hi ha alguna cosa intrínsecament negativa en la voluntat de dissenyar deliberadament les característiques de la nostra progènia?

James Watson, el biòleg que, juntament amb Francis Crick, va descobrir l'estructura de l'ADN, no veu res de dolent en l'enginyeria i la millora genètica, sempre que es triï lliurement i no els imposi l'estat. Tot i això, el llenguatge de Watson conté més d'un acostament a la percepció de l'eugenèsia antiga: «Si realment ets estúpid, jo diria que tens un trastorn», va dir recentment a l'edició londinenca de *The Times*. «Hi ha un 10% de persones que realment tenen dificultats, fins i tot a l'escola. Què ho provoca? A molta gent li agradaria dir: "Bé, la pobresa, coses així", però probablement no ho és. Per tant, m'agradaria desfer-me d'això i ajudar aquest 10%». Fa uns quants anys, Watson va generar molta controvèrsia en afirmar que si es descobrís un gen portador de l'homosexualitat, les dones haurien de poder ser lliures d'avortar. Quan aquest comentari va provocar reaccions irades, la seva resposta va ser que no es tractava d'acusar els gais sinó de confirmar el principi que les dones haurien de ser lliures d'avortar per qüestions de preferència genètica –per exemple, si el seu fill hagués de ser dislèxic, o no tenir talent musical, o ser massa baix per jugar a bàsquet.

Els escenaris que planteja Watson són clarament reprovables per les persones que creuen que l'avortament és un crim atroç. Per a les persones que no subscriuen la postura «pro-vida», aquests escenaris van plantejar una pregunta difícil: si moralment és incòmode acceptar l'avortament d'un fill gai o dislèxic, no suggereix això que hi ha alguna cosa errònia en l'actuació per preferència eugènica, fins i tot si no hi ha coacció estatal?

Agafem l'exemple del mercat d'òvuls i d'esperma. L'arribada de la inseminació artificial permet que els futurs pares comprin gàmetes amb les característiques genètiques que volen per a la seva progenitura. Es tracta d'un mètode menys previsible que la clonació o la preimplantació de la selecció genètica, però és un bon exemple d'una pràctica procreativa en què l'eugenèsia antiga conflueix amb el nou consumisme. Fa uns anys, alguns

Contra la perfecció

diaris de la Lliga Ivy van incloure un anunci demanant un òvul d'una dona que tingués una estatura mínima de 150 cm, que fos atlètica, que no tingués problemes mèdics importants a la família i que tingués una nota mínima concreta a les proves d'accés a la universitat. L'anunci oferia 50.000 dòlars per a un òvul d'una donant amb aquestes característiques. Més recentment, un lloc web ha llançat una campanya per subhastar òvuls de models de passarel·la –incloent-hi les fotografies–, i les puges inicials eren d'entre 15.000 i 150.000 dòlars.

Sobre quina base, si és que n'hi ha alguna, ens podem oposar moralment al mercat d'òvuls? Ningú no està obligat a comprar o vendre, per tant, no es pot censurar per motius de coacció. N'hi ha que poden argüir que els preus alts poden explotar dones pobres presentant-los una oferta que no poden rebutjar, però probablement els òvuls de disseny més cars s'aniran a buscar entre les classes benestants, no les pobres. Si el mercat dels òvuls d'alta qualitat ens segueix plantejant problemes morals, això també posa de manifest que les reticències sobre l'eugenèsia no s'eliminen amb la llibertat d'elecció.

Hi ha una història sobre dos bancs d'esperma que ens pot ajudar a explicar per què. El Repository for Germinal Choice, un dels primers bancs d'esperma nord-americans, no era una iniciativa comercial: el va obrir l'any 1980 Robert Graham, un filantrop dedicat a millorar el «plasma germinal» i contrarestar l'augment d'«humans retrògrades». La seva intenció era recollir l'esperma de científics guanyadors del premi Nobel i posar-lo a disposició de dones amb una gran intel·ligència, amb l'esperança de reproduir bebès superintelligents. Tanmateix, Graham va tenir problemes per convèncer els guanyadors del Nobel que donessin el seu esperma per a un pla tan estrany, així que es va haver de conformar amb l'esperma de científics joves amb un futur prometedor. El banc d'esperma va tancar el 1999.

En canvi, el California Cryobank, un dels bancs d'esperma pioners al món, és una empresa amb ànim de lucre i sense una missió eugènica declarada. Cappy Rothman, director executiu i cofundador de l'empresa, es mostra molt contrari a l'eugenèsia de Graham, tot i que els estàndards que Cryobank imposa a l'esperma que compra són molt exigents. Cryobank té oficines a Cambridge (Massachusetts), entre la Universitat de Har-

vard i el MIT, i a Palo Alto (Califòrnia), a prop de la Universitat d'Stanford. Publica anuncis als diaris dels campus universitaris demanant donants (amb compensacions de fins a 900 dòlars mensuals) i accepta menys del 5% dels homes que s'hi presenten. L'estratègia de màrqueting de Cryobank es basa a explotar el prestigi del seu esperma. Al seu catàleg ofereix informació detallada de les característiques físiques de cada donant, juntament amb l'origen ètnic i els estudis universitaris. Si paguen una prima extra, els futurs clients poden comprar els resultats d'un test que avalua el temperament i el tipus de caràcter de cada donant. Rothman afirma que el donant d'esperma perfecte de Cryobank fa 180 cm, té els ulls marrons, és ros, té clotets i una carrera universitària –no pas perquè l'empresa vulgui promoure aquestes característiques, sinó perquè són les que els clients volen: «Si els nostres clients volguessin donants que haguessin deixat l'escola, això és el que els donaríem».

No tothom s'oposa al mercat d'esperma, però tothom que se senti incòmode davant l'aspecte eugènic del banc d'esperma de guanyadors del premi Nobel, s'hauria de sentir igualment incòmode davant Cryobank –encara que es guii pels desitjos dels consumidors. Quina és, al cap i a la fi, la diferència moral entre dissenyar fills segons una finalitat eugènica específica i dissenyar-los segons els dictàmens del mercat? Tant si l'objectiu és millorar el «plasma germinal» de la humanitat com si ho és satisfer les preferències dels consumidors, ambdues pràctiques són eugèniques en la mesura que converteixen els fills en productes de disseny deliberat.

Hi ha filòsofs polítics que reclamen una nova «eugenèsia liberal». Defensen que es pot fer una distinció moral entre les polítiques de l'eugenèsia antiga i les millores genètiques que no limiten l'autonomia del fill. «Els eugenistes autoritaris fets a l'antiga volien produir ciutadans a partir d'un motlle únic i dissenyat des del govern», escriu Nicholas Agar, «però el tret distintiu de la nova eugenèsia liberal és la neutralitat de l'estat». El govern no dirà als pares quin tipus de fills han de dissenyar, i els pares podran modificar les característiques que millorin les capacitats dels seus fills sense interferir en les seves eleccions vitals. Hi ha un text recent sobre genètica i justícia, escrit pels experts en bioètica Allen Buchanan, Dan W. Brock, Norman Daniels i Daniel Wikler, que presenta una visió semblant a aquesta. La «mala reputació de l'eugenèsia», escriuen, es deu a pràcti-

Contra la perfecció

ques que «es poden evitar en un programa futur d'eugenèsia». El problema de l'eugenèsia antiga era que les seves dificultats requereien de manera desproporcionada en els més dèbils i pobres, a qui se sotmetia injustament a l'esterilització i la segregació. Però aquests experts argumenten que si els beneficis i les dificultats de la millora genètica es distribueixen de manera justa, les mesures eugèniques no es poden rebutjar i fins i tot poden ser necessàries moralment.

El filòsof llibertari Robert Nozick va proposar la creació d'un «supermercat genètic» que permetés als pares fer una comanda de fills de disseny sense imposar cap disseny específic a la societat en conjunt: «Aquest sistema de supermercat té el gran avantatge que no implica cap decisió centralitzada que fixi els futurs tipus humans».

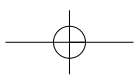
Fins i tot el filòsof més famós del liberalisme americà, John Rawls, a la seva obra clàssica *Una teoria de la justícia* (1971) va incloure una breu aprovació de l'eugenèsia no coactiva. Fins i tot en una societat que acorda compartir els beneficis i les dificultats de la loteria genètica, és «interès de tothom millorar la seva naturalesa», escriu Rawls. «Això permet que tothom segueixi el pla de vida que triï». Les parts del contracte social «volen garantir als seus descendents la millor herència genètica (acceptant que la seva

Fins i tot el filòsof més famós del liberalisme americà, John Rawls, a la seva obra clàssica *Una teoria de la justícia* (1971) va incloure una breu aprovació de l'eugenèsia no coactiva.

s'ha d'arreglar»). En conseqüència, les polítiques d'eugenèsia no només es permeten sinó que es necessiten per qüestions de justícia. «Així, amb el temps, una societat s'encaminarà envers, almenys, la preservació del nivell general d'habilitats naturals i la prevenció de la difusió dels defectes seriosos.»

Tanmateix, eliminar la coacció no justifica l'eugenèsia. El problema de l'eugenèsia i de l'enginyeria genètica és que representen el triomf parcial de la voluntat per sobre del do natural, del control per sobre de la reverència, del modelar per sobre de l'observar. Per què, podem preguntar-nos, ens hauríem de preocupar d'aquest triomf? Per què no lliurar-nos de tanta incomoditat quant a la millora genètica i de tanta superstició? Què perdríem si la biotecnologia eliminés el nostre sentit del do natural?

Des d'un punt de vista religiós, la resposta és clara: creure que el nostre talent i les nostres capacitats ens pertanyen és no entendre el nostre

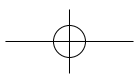
lloc en la creació, és confondre el nostre paper en relació amb Déu. Ara bé, la religió no és l'únic que ens dóna motius per valorar el do natural, ja que també podem descriure la moralitat en termes seculars. Si la bioenginyeria aconseguís fer realitat el mite de l'«home fet a si mateix», seria difícil considerar el talent com un do natural pel qual estem en deute, i el considerariem un èxit del qual som responsables. Això transformaria tres aspectes clau del nostre paisatge moral: la humilitat, la responsabilitat i la solidaritat.

La religió no és l'únic que ens dóna motius per valorar el do natural, ja que també podem descriure la moralitat en termes seculars.

En un món social que premia el domini i el control, el fet de ser pares significa passar per una escola d'humilitat. Estimar profundament els nostres fills i, malgrat tot, no poder triar com els volem ens ensenya, com a pares, a estar oberts a l'inesperat. Aquesta obertura és una disposició que val la pena recordar, no només en les famílies sinó en el món en sentit ampli, ja que ens ensenya a tolerar el que no esperàvem, a viure amb dissonància, a dominar l'impuls del control. Un món com el de *Gattaca*, en què els pares s'acostumessin a escollir el sexe i les característiques genètiques dels seus fills, seria un món hostil a l'inesperat, una comunitat tancada i impenetrable. La consciència que el nostre talent i les nostres habilitats no ens pertanyen totalment limita la nostra tendència a l'orgull excessiu.

Tot i que n'hi ha que sostenen que la millora genètica erosiona la capacitat personal humana a partir d'invalidar l'esforç, el problema de debò és l'explosió, no l'erosió, de la responsabilitat. Quan la humilitat cedeix, la responsabilitat creix fins a assolir proporcions colossals. Aleshores donem menys importància a la sort i més a l'elecció. Els pares esdevenen responsables d'escollir, o de no aconseguir escollir, les característiques correctes per als seus fills, i els atletes esdevenen responsables d'adquirir, o de no aconseguir adquirir, el talent que els ajudarà a fer que el seu equip guanyi.

Un dels avantatges de veure'ns a nosaltres mateixos com a criatures de la naturalesa, de Déu, és que no som totalment responsables de la nostra manera de ser. Com més controlem la nostra càrrega genètica, més gran serà el pes del nostre talent i de la nostra manera d'actuar. Avui, quan un jugador de bàsquet perd un rebot, l'entrenador el pot culpar per no haver

Contra la perfecció

estat en la seva posició. Demà, el podrà culpar per ser massa baix. Actualment, l'ús de substàncies de millora dels resultats en l'esport professional ja està canviant de manera subtil les expectatives que els jugadors tenen els uns dels altres, i a alguns jugadors que entren al terreny de joc sense haver pres amfetamines o altres estimulants se'ls critica per «jugar despullats».

Com més desperts estiguem davant la naturalesa fortuïta del nostre destí, més raons tindrem per compartir-lo amb els altres. Agafem l'exemple de les assegurances. Com que les persones no saben si o quan els afectarà algun mal, opten per compartir el risc i comprar una assegurança de salut i de vida. A mesura que la vida s'exhaureix, els més

El temor que les empreses asseguradores utilitzin informació genètica per calcular els riscos i determinar les primes dels assegurats va portar recentment el Senat nord-americà a votar la prohibició de la discriminació genètica en el sector de les assegurances mèdiques.

sans acaben subvencionant els menys sans, i els que viuen fins a una edat molt avançada acaben subvencionant les famílies dels que moren abans d'hora. Fins i tot sense tenir un sentiment d'obligació mútua, les persones comparteixen el seu risc, els seus recursos i el seu destí entre elles.

No obstant això, els mercats d'assegurances tenen una funció solidària només en la mesura que les persones no saben o no controlen els seus factors de risc. Imaginem que les proves genètiques avancessin fins al punt que fos fiable preveure l'historial mèdic i l'esperança de vida de tothom. Aleshores les persones amb unes expectatives de gaudir d'una bona salut i d'una vida llarga optarien per no compartir el seu risc i farien que les primes de la resta de persones augmentessin vertiginosament. La solidaritat de les assegurances desapareixeria i els que tinguessin bons gens fugirien de les empreses actuàries de les persones amb mals gens.

El temor que les empreses asseguradores utilitzin informació genètica per calcular els riscos i determinar les primes dels assegurats va portar recentment el Senat nord-americà a votar la prohibició de la discriminació genètica en el sector de les assegurances mèdiques. Ara bé, el temor més gran –i també més especulatiu– és que si la millora genètica s'arriba a practicar de manera rutinària, farà més difícil fomentar els sentiments morals que requereix la solidaritat social.

Per què les persones amb èxit han de deure alguna cosa als membres de la societat menys afortunats? La millor resposta a aquesta pregunta està molt relacionada amb la noció del do natural. El talent natural que permet que les persones tinguin èxit no depèn d'elles sinó de la seva bona sort, que és resultat de la loteria genètica. Tenint en compte que la nostra càrrega genètica ens és donada i no és un assoliment que ens puguem atribuir, és erroni i presumptuós pensar que tenim dret a totes les recompenses que genera en una economia de mercat. En conseqüència, tenim l'obligació de compartir aquestes recompenses amb les persones que, sense que sigui per culpa seva, no tenen els mateixos dons.

Un sentiment fort de la contingència dels nostres dons –una consciència que cap de nosaltres és totalment responsable del seu èxit– evita que una societat meritocràtica arribi a la convicció vanitosa que els rics són rics perquè s'ho mereixen més que els pobres. Sense això, les persones amb èxit encara serien més propenses que ara a considerar-se autosuficients i fetes a si mateixes, i, per tant, totalment responsables del seu èxit. Les persones dels estrats més baixos de la societat no es considerarien desfavorides, i, per tant, mereixedores de mesures compensatòries, sinó simplement no aptes, i, per tant, mereixedores d'una modificació genètica. La meritocràcia, no corregida pel factor sort, passaria a ser més dura i menys compassiva. Un coneixement genètic perfecte acabaria amb el simulacre de la solidaritat en els mercats d'assegurances, i un control genètic perfecte erosionaria la solidaritat real que es produeix quan homes i dones són conscients de la contingència del seu talent i la seva sort.

Fa trenta-cinc anys, Robert L. Sinsheimer, un biòleg molecular de l'Institut Tecnològic de Califòrnia, va albirar la forma de tot el que depararia el futur. En un article titulat *El futur del canvi genètic de disseny* va afirmar que la llibertat d'elecció justificaria la nova genètica, i la va mantenir al marge de la desacreditada eugenèsia antiga.

Dur a terme l'eugenèsia antiga [...] hauria significat realitzar un programa social de gran envergadura durant diverses generacions. Un programa d'aquest tipus no hauria pogut iniciar-se sense el consentiment i la cooperació d'una gran part de la població, i hauria estat contínuament subjecte al control social. En canvi, la nova eugenèsia –com a mínim en princi-

Contra la perfecció

pi- podria dur-se a terme sobre una base força individual, sobre una generació, i estaria subjecta a restriccions inexistent.

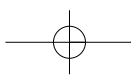
Segons Sinsheimer, la nova eugenèsia seria voluntària en comptes de coactiva, i més humana. En comptes de segregar i eliminar les persones

Segons Sinsheimer, la nova eugenèsia seria voluntària en comptes de coactiva, i més humana. En comptes de segregar i eliminar les persones no aptes, les milloraria.

no aptes, les milloraria. «L'eugenèsia antiga hauria requerit una selecció contínua per reproduir les persones aptes i per eradicar les no aptes», va escriure. «La nova eugenèsia permetria en principi convertir totes les persones no aptes al nivell més alt de genètica.»

L'exaltació de l'enginyeria genètica de Sinsheimer va recuperar la imatge seductora de Prometeu sobre l'edat. El biòleg va escriure sobre l'esperança de rescatar «els perdedors en aquesta loteria cromosòmica que determina tan dràsticament el nostre destí humà», incloent-hi no només els que neixen amb defectes genètics sinó també «els 50.000.000 de nord-americans "normals" amb un QI inferior a 90». També va veure que hi havia en joc alguna cosa més gran que la millora de «l'antiga i absurda loteria» de la naturalesa, ja que la intervenció genètica duia implícit aconseguir un lloc més important dels humans en el cosmos. «En augmentar la llibertat dels homes, reduïm els seus límits i el que han d'acceptar com a donat», va escriure. Copèrnic i Darwin havien «degradat l'home traient-lo de la seva glòria daurada com a punt central de l'univers», però la nova biologia havia de recuperar aquest paper central. En el mirall del nostre coneixement genètic ens veuríem a nosaltres mateixos com a alguna cosa més que una baula de la cadena de l'evolució: «Podem ser l'agent de transició envers un estat completament nou de l'evolució. És un esdeveniment còsmic».

Hi ha quelcom d'atractiu, i fins i tot de tòxic, en la visió d'una llibertat humana no restringida per allò que ens és donat. Fins i tot pot ser que l'encant d'aquesta visió hagués contribuït a encabir l'era genòmica en l'ésser. En general, s'accepta que els poders de millora que tenim actualment van néixer com una conseqüència involuntària del progrés biomèdic -la revolució genètica es va produir, diguem-ne, per curar els trastorns, i es va mantenir per temptar-nos sobre la possibilitat de perfeccionar els nostres resultats, dissenyar els nostres fills i millorar la nostra naturalesa.

VIA⁰⁸ 12/2008 REVISTA DEL CENTRE D'ESTUDIS JORDI PUJOL

Aquesta pot haver estat la història mirada a la inversa. És més plausible veure l'enginyeria genètica com l'expressió última de la nostra decisió de veure'ns per sobre del món, com a posseïdors de la nostra naturalesa. Però la promesa del control és imperfecta, perquè ens posa en perill d'oblidar la nostra apreciació de la vida com un do, i deixar-nos sense res per afirmar o observar fora de la nostra pròpia voluntat.

